

Kinnula Hanhikangas tuulipuisto - Halsua vaihtoehtoisten voimajohtolinjojen arkeologinen inventointi 2022 - 2023

Timo Jussila

Tilaaaja: AFRY Finland Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Kartat	3
Kohdeluettelo	6
Inventointi	6
Kohteet	9
1 KINNULA NIELUJÄRVI	9
2 KINNULA NIELUKANGAS	10
3 KINNULA VARISKANGAS	11
4 KINNULA RAJANEVA	12
5 KINNULA PÖNKÄNKANGAS	13
6 KINNULA VIHTAPURO	14
7 KINNULA ERÄKOLU	15
8 KINNULA PAJUSUO	15
9 PERHO TAUSMAA	16
10 PERHO ISOKANGAS	17
11 PERHO HAKOKANGAS	18
12 PERHO HANHILAMMENNEVA	19
13 PERHO SAUKKORAUMA	20
14 PERHO KAUNISKANGAS	21
15 PERHO POLVILAMMINAHO 1	22
16 PERHO POLVILAMMINAHO 2	23
17 PERHO POLVILAMPI PIRTINIEMI	24
18 PERHO ORISLAMMINKANGAS	25
19 PERHO HAUKEISTEN HAUTAKANGAS	27
20 PERHO ISOKANGAS	27
21 PERHO TUOHILAMMINKANGAS	28
22 KINNULA RAJANEVA 2	29

Kansikuva: Tervahauta Kinnulan Vihtapurolla.

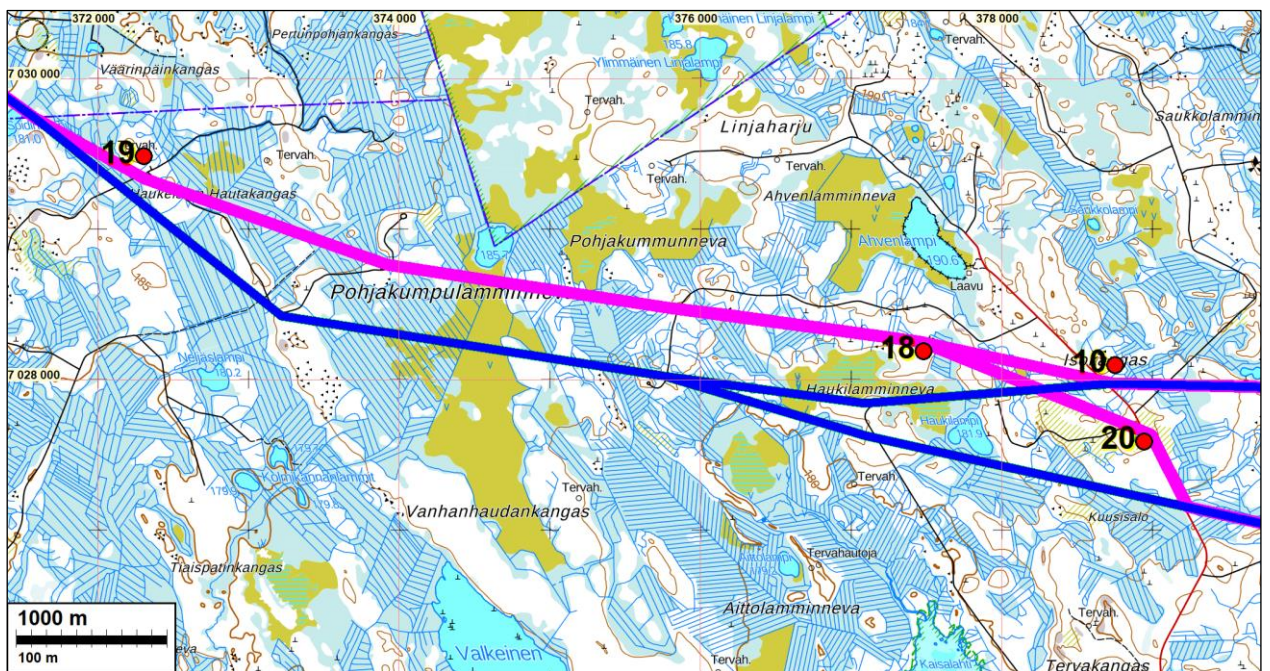
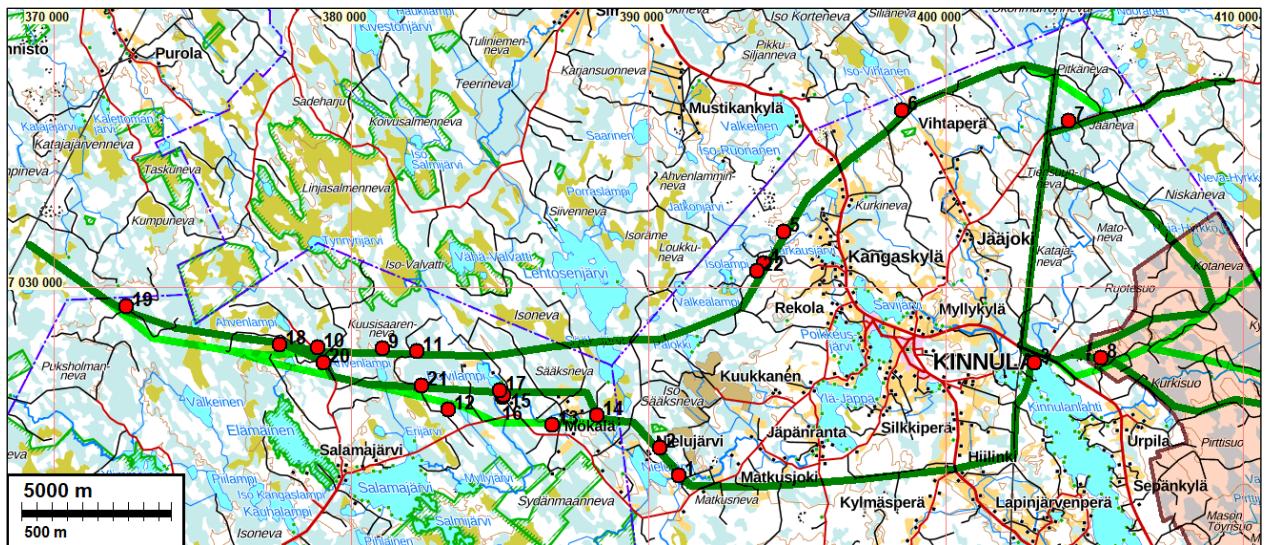
Perustiedot

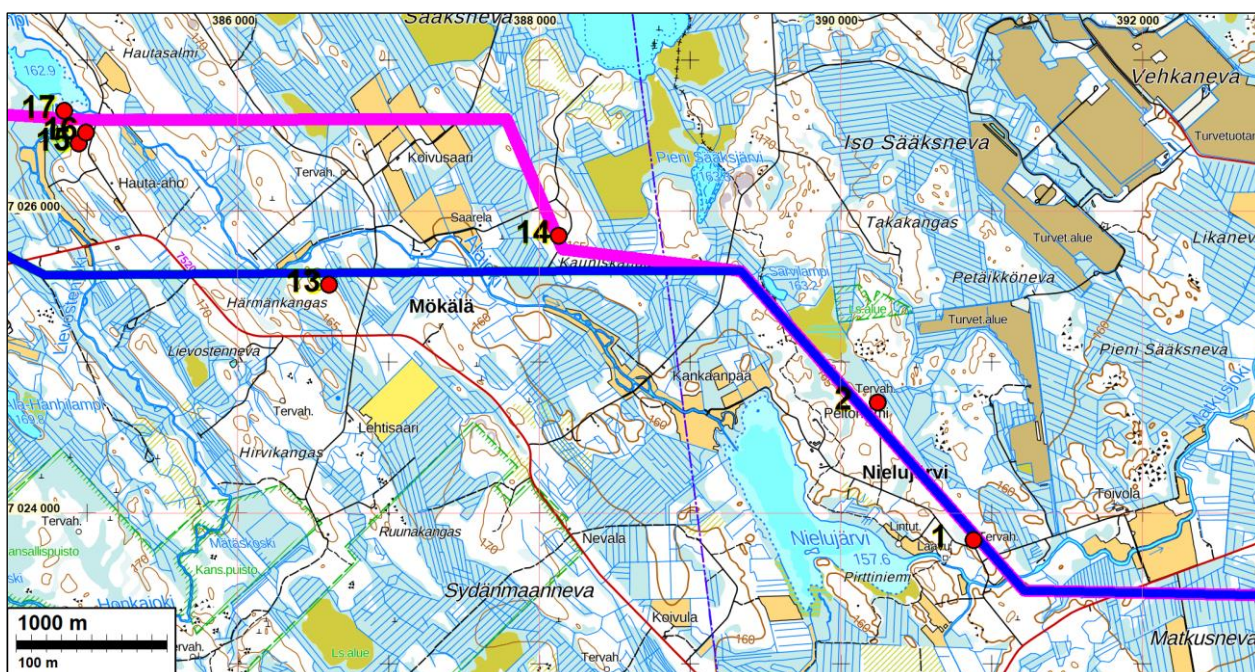
<i>Alue:</i>	Voimajohtolinjavaihtoehdot Kinnulan Hanhikankaan tuulipuistosta Halsualle. Linjasta on kaksi vaihtoehtoista linjausta Kinnulasta Halsualle. Reitteihin tehtiin muutoksia v. 2023. Reitit inventoitiin 400 m leveänä linjakäytävänä arkistotutkimuksena ja 300 m käytävän maastotutkimuksena.
<i>Tarkoitus:</i>	Selvittää suunniteltujen voimajohtolinjavaihtoehtojen muinaisjäännökset ja muut arkeologiset suojelukohteet.
<i>Työaika:</i>	Syyskuun puolella välissä 2022 ja kesäkuun alussa 2023.
<i>Tilaaja:</i>	AFRY-Finland Oy
<i>Tekijät:</i>	Mikroliitti Oy, Timo Jussila ja Hannu Poutiainen v. 2022 sekä Timo Jussila ja Timo Sepänmaa v. 2023.
<i>Tulokset</i>	Linjojen liepeiltä tunnettiin ennestään neljä muinaisjäännöstä, rajamerkki ja kolme tervahautaa, sekä muinaisuuden löytöpaikka Kinnulassa, Inventoinnissa havaittiin näiden lisäksi 16 tervahautaa linjavaihtoehtojen liepeiltä, joista yhdellä pirtin jäännös. Mielenkiintoisin löytö on kiukaan raunio, mahdollisen vanhan eräsijan jäännös Perhon Polvilammella (kohde nro 17).

Lähimmät tervahaudat sijaitsevat linjan alla (kohde 8 ja 14), kaksi tervahautaa sijaitsee 20-30 m metrin etäisyydellä (1 ja 18), muut yli 50 m etäisyydellä linjasta. Eräsijan kiuas (kohde 17) sijaitsee runsaan 30 m etäisyydellä linjasta.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta tammi-elokuussa 2023. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 9/2023. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään koelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla.

Kartat

Kohdeluettelo

Status: *muinaisjäännös* = suojelukohde, kaavassa "sm", *kult.per.kohde* = arkeologinen muu kulttuuriperintökohde, suojelukohde, kaavassa "s". Löytöpaikka ei ole suojelukohde. **Etl:** etäisyys metriä kohteen linjaa lähimmältä reunalta linjan keskilinjalle – linjojen kulku v. 2023 reitin mukaisesti. Mukana on siis kolme uutta kohdetta aiemman v. 2022 ja sittemmin hylätyn linjavaihtoehdon VE2 varrelta.

N	E	nro	Kunta	Nimi	ajoitus	laji	status	mjtunnus
7023818	390882	1	KINNULA	NIELUJÄRVI	hist	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7024728	390245	2	KINNULA	NIELUKANGAS	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7027584	402828	3	KINNULA	VARISKANGAS	rautak	suksi	löytöpaikka	1000004621
7030908	393741	4	KINNULA	RAJANEVA	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7031962	394393	5	KINNULA	PÖNKÄNKANGAS	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7036027	398377	6	KINNULA	VIHTAPURO	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7035686	403949	7	KINNULA	ERÄKOLU	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7027738	405043	8	KINNULA	PAJUSUO	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi
7028082	380920	9	PERHO	TAUSMAA	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7028093	378756	10	PERHO	ISOKANGAS 2	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7027965	382071	11	PERHO	HAKOKANGAS	hist.	rajamerkki	kult.per.kohde	1000040191
7026033	383147	12	PERHO	HANHILAMMENNEVA	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7025511	386605	13	PERHO	SAUKKORAUMA	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7025835	388130	14	PERHO	KAUNISKANGAS	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7026446	384948	15	PERHO	POLVILAMMINAHO 1	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7026518	384992	16	PERHO	POLVILAMMINAHO 2	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	uusi
7026661	384850	17	PERHO	POLVILAMPI PIRTINIEMI	hist.	asunpaikka	muinaisjäännös	uusi
7028184	377481	18	PERHO	ORISLAMMINKANGAS	hist.	tervahauta ja -pirtti	muinaisjäännös	uusi
7029480	372304	19	PERHO	HAUKEISTEN HAUTA- KANGAS	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	1000039309
7027584	378948	20	PERHO	ISOKANGAS	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	1000039445
7027584	378948	21	PERHO	TUOHILAMMINKANGAS	hist.	tervahauta	muinaisjäännös	1000039449
7030660	393506	22	KINNULA	RAJANEVA	hist.	tervahauta	kult.per.kohde	uusi

Inventointi

Kinnulan kunnan itäreunamille, Pihtiputaan rajalle ollaan rakentamassa tuulipuistoa jonka toinen osa sijoittuu Pihtiputaan puolelle. Nämä tuulipuistot inventoitiin v. 2021 (Sepänmaa ja Soisalo, Mikroliitti Oy). Hankkeen kaava- ja YVA-konsultti Afry Finland Oy tilasi suunniteltujen sähkönsiirtoireittien vaihtoehtoisten linjausten arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä v. 2022. Linjavaihtoehdot kulkevat Kinnulan tuulipuistosta Länteen Halsualle. Syyskuussa 2022 maastotyön tekivät Timo Jussila ja Hannu Poutiainen apunaan nuoremmat arkeologit Jesse Keskinen ja Ville Hemminki. Ennen raportin valmistumista, talvella 2023, linjojen kulkuun tehtiin muutoksia. Raporttia lykättiin niin että myös muutettujen linjaosuuksien inventointi saataisiin sisällytettyä siihen. Muutetut, uudet linjaosuudet inventoitiin kesäkuussa 2023, jolloin maastotyön tekivät Timo Jussila ja Timo Sepänmaa.

Talvella 2023 muutoksia tehtiin myös v. 2021 inventoidun hankealueen rajoihin – ne supistuivat – sekä hankealueen sisällä voimalapaikkoihin ja alueen sisällä kulkeviin linjoihin. Näitä muutoksia tutkittiin kartoilta ja laserkeilausaineiston avulla sekä verrattiin siihen missä v. 2021 oli kuljetu ja mitä silloin oli maastossa havaittu ja päätelty maastojen muinaisjäännöspotentiaalista. Tuolloin alue inventoitiin pääosin arkeologisin perustein. Nyt todettiin, että mitään uutta, parempaa tietoa ei hankealueesta ole saatu, joten muutokset eivät anna aihetta uusiin maastotarkastuksiin. Hankealueen länsikolkassa havaittiin lidaraineistossa uuden, suunnitellun sähkölinjan kupeessa vielä yksi tervahauta, jota ei v. 2021 käytetyssä materiaalissa havaittu. Se tarkastettiin nyt (kohde nro 8). Tuulipuiston hankealueella ei siis kuljettu uusien sähkönsiirtolinjojen ulkopuolella.

Suunnitellut vaihtoehtoiset sähkönsiirtolinjat kulkevat hankealueelta länteen, toinen Kinnulan taajaman pohjoispuolelta kiertäen, toin eteläpuolelta länteen ja huomattavan osan matkastaan Fingridin 400 kV linjan kupeessa. Tuo linja on inventoitu 200 m etäisyydelle sen keskilinjasta vuonna 2015 (Sepänmaa & al.) ja sekä uudestaan ja tarkemmin Kinnulanlahden ympäristössä v. 2022 (sähköasemainventointi). Kinnulanlahden läheistä linjaa tutkittiin tuolloin varsin tihein otoksin. Metsähallituksen valtionmaiden kulttuuriperintöinventointi on käsittänyt osan sähkönsiirtolinjojen alueita Kinnulan kunnassa.

Linjojen maaperä on kauttaaltaan kivikkoista, monin paikoin louhikkoista hiekkamoreenia. laakeiden moreenikumpujen väliset tasaiset maat ovat pääosin märkää ja soista metsää. Sähkönsiirtoreitit kulkevat Kivijärven tason (131 m) ja 180 m korkeustason välillä.

Muinaisen Itämeren Ancyclusjärvivaihe on linjojen tienoilla ulottunut noin 155-150 m korkeustasolle lyhyen aikaa n. 8400-8200 eKr. Siten linjoilta voisi periaatteessa, korkeustasojen puolesta löytyä varhaismesoliittisia, kivikautisia asuinpaikkoja Kinnulanlahden ympäristössä, lahden pohjois- ja eteläpuolella, missä linja kulkee 150 m tasojen alapuolella. Pohjoispuoleinen reitti sekä eteläpuoleinen reitti Hiilingin tasalta länteen kulkevat lähes koko matkansa yli 155 m tasoilla. Eteläinen linja leikkaa isompia nykyisiä vesistöjä ylittäessään Matkusjoen Nielujärven itäpuolella sekä Alajoen Nielujärven länsipuolella. Pohjoisempi linja sivuaa Lestijärven puolella Sääksjärven pohjoisrantaa ja kulkee sen länsipuolella pienen Valvatinjoen poikki. Muutoin linjat kulkevat metsämaastoissa etäällä metsäpuroja suuremmista vesistöistä. Rantasidonnaisia muinaisjäännöksiä on siis linjoilta löydettävissä Kinnulanlahden alueen ulkopuolelta vain muutamissa edellä mainituissa kohdin.

Sähkönsiirtolinjojen kulkua tarkasteltiin 1840-luvun pitäjänkartoilta ja osin myös vanhoilta peruskartoilta. Missään linjat eivät kulje asutuksen tai karttaan merkityn, nyt arkeologisesti mielenkiintoisen merkinnän kohdalta. Tarkempia vanhoja karttoja ei katsottu tarpeelliseksi tarkastella.

Linjat inventoitiin 200 m leveänä käytävänä, 100 m voimajohtolinjan molemmin puolin. Valmisteluvaiheessa hankealueen ja linjojen maastoa tarkasteltiin maanmittauslaitoksen 0,5 p/m² laserkeilausaineiston avulla – tarkempaa ei inventointiajankohtana ollut vielä saatavissa. Sen avulla paikallistettiin arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoisia maarakenteita ja maastoja – käytännössä tällä alueella lähinnä tervahautoja. Suurin osa lidarhavainnoista osoittautui tervahautoiksi, osa luontaisiksi pinnanmuodoiksi tai maanottokuopiksi.

Maastotyössä tarkastettiin laserkeilausaineistossa havaitut kuopat ja kuopanteet ja niille kuljettaessa muutakin maastoa. Alueiden alimmilta tasoilta pyrittiin löytämään kivikaudelle sopivaa maastoa (vähäkivistä, hiekkapohjaista ja tasaista, törmän äärellä) tekemällä pistokokeita valituissa maastoissa – erityisesti jos paikalla oli tuoretta metsänlaikutusta. Edellä selostetut vesistöjen (nykyisten ja muinaisten) äärten linjaosuudet katsottiin tarkemmin eli tiheämmin otoksin. Pyrittiin havaitsemaan linjalta esihistoriallisille asuinpaikoille sopivaa maastoa ja rannoilta myös merkkejä vanoista eräsijoista (kiukaat). Alueella ei tavattu juuri missään kivikautiselle asuinpai-

kalle erityisen soveliaasta maastoa, jota olisi kannattanut tarkemmin tutkia. Joissain tasaisemmillä ja vähäkivisemmillä muinaisten rantatörmien äärten tasanteilla tehtiin satunnaista koekuopitusta – tuloksetta. Suometsät ja suomaastot jätettiin katsomatta, samoin kartalta ja lidarista pääteltävät ja maastossa havaitut lohkareikot. Linjoja leikkaavat metsätiet ajettiin läpi maastoja tiukasti tarkkaillen.

Lopputulos on, että linjoilta löytyi uusina kohteina 16 tervahautaa, joista yhdellä on pirtin jäännökset (kiuas), sekä yksi kiukaanraunio Polvilammen rannalta, joka todennäköisesti on vanhan eräsijan tai muun pioneeriasutuksen jäännös (kiuas, kohde 17). Ennestään linjalta tunnettiin kolme tervahautaa sekä rajamerkki. Rautakautisen suksenlöytöpaikkaan ei liity kiinteää muinaisjäännöstä ja se ei ole suojelukohde. Kaikkiaan linjojen leipeillä on siis 22 arkeologista kohdetta, pääosin tervahautoja.

Uuden muinaismuistolain luonnoksessa on esitetty, että vuotta 1721 nuoremmat tervahaudat eivät pääsääntöisesti olisi kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta että niitä suojeltaisiin Maankäyttö- ja rakennuslain (tai tulevan uuden Maankäyttölain) perusteella, jolloin ne olisivat statukseltaan arkeologisia muita kulttuuriperintökohteita. On ilmeistä, että luonnoksessa esitetty säilyy myös varsinaisessa laissa, joka mahdollisesti tulee voimaan vuoden - parin sisällä. Tulevaa ennakoiden Keski-Suomen Museo on antanut ohjeen, että halssittomat tervahaudat ovat (pääsääntöisesti) muita kulttuuriperintökohteita. Keski-Pohjanmaalla aiempi (ja nykyinen) käytäntö, että tervahaudat ovat pääsääntöisesti muinaisjäännöksiä, on edelleen voimassa. Linjojen suunnittelun ja rakentamisen kannalta ei näillä suojelustatuksilla ole suurta käytännön eroa – tervahautoja on suojeltava ja varottava ja niihin kajoamisesta on neuvoteltava museoviranomaisten kanssa.

21.9.2023

Timo Jussila

Lähteet

- Jussila & al. 2022: Metsälinja II voimajohtolinjan arkeologinen inventointi välillä Vaala Nuojunkangas – Haapajärvi Pysäysperä sekä eräiden linjaosuuksien tarkastus Kinnulassa ja Saarijärvellä. 2022. Mikroliitti Oy.
- Schulz H-P. 2013: Länsi-Suomi pohjoisosa kulttuuriperintöinventointi 2013. Metsähallitus
- Sepänmaa & al. 2015: Petäjävesi – Muhos voimajohtolinjan muinaisjäännösinventointi 2015. Mikroliitti Oy.
- Sepänmaa & al 2022: VAALA – HAAPAJÄRVI – MULTIA. suunniteltujen voimajohtolinjaan liittyvien sähköasema-alueiden arkeologinen inventointi 2022. Mikroliitti Oy.
- Sepänmaa ja Soisalo 2021: KINNULA – PIHTIPUDAS. Kettukangas-Hanhikangas tuulipuiston muinaisjäännösinventointi 2021
- Peruskartat 2334 01, 02, 04 ja 05, 1964. Maanmittauslaitos.
- Peruskartat 2332 08, 09 ja 11, 1967. Maanmittauslaitos.
- Kinnulan pitäjänkartta 1848. Maanmittauslaitos. (karttalehdet samat kuin peruskartoissa)
- Kivijärven pitäjänkartta 1848. Maanmittauslaitos.
- Lestijärven pitäjänkartta 1841. Maanmittauslaitos.
- Perhon pitäjänkartta, 1841/1895. Maanmittauslaitos.

Kohteet

Kohdenumerot ovat vain tätä raporttia varten kartta- ym. viitteiksi. Tervahautojen z koordinaattia ei mitattu eikä sitä ole raporttiin myöskään karttalähteistä arvioitu, mm siksi että inventoijat pitivät tietoa merkitysettömänä. Lukija voi sen itse arvioida karttaotteista ja tarvittaessa tarkemmin Mml:n lidaraineistosta.

Kaikkien valokuvien kuvaussuuntaa ei ole ilmoitettu, koska niitä ei aina muistiin merkitty, mm. silloin kun inventoija itse arvioi sen olevan tarpeeton tieto, johon rajallisia resursseja ei katsottu hyväksi käyttää.

Kartoissa voimajohtolinjat (v. 2023 linjaukset) vihreällä ja kohteet on merkitty punaisella tai sinipunaisella

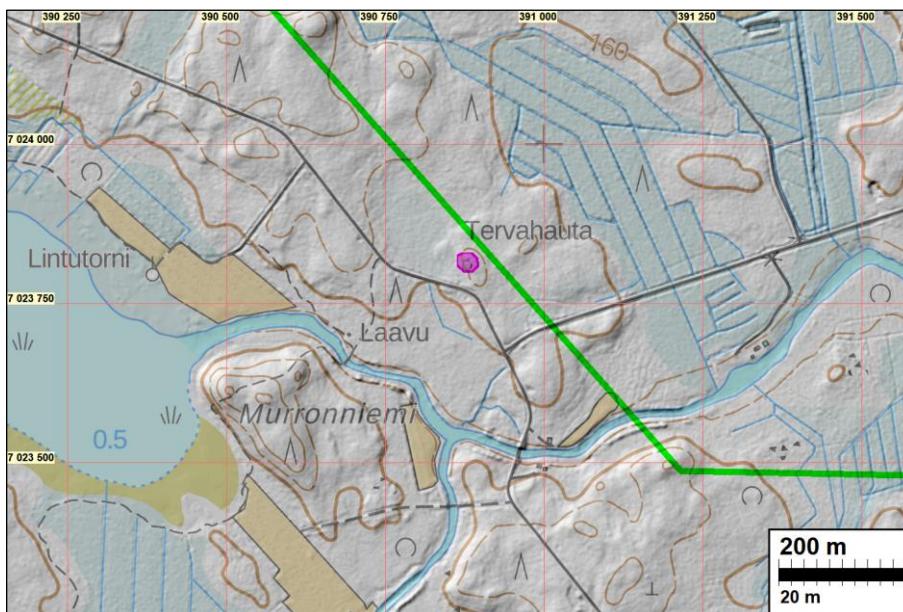
1 KINNULA NIELUJÄRVI

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7023818 E: 390882 Z: 170 ±2 m

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 8,7 km lounaaseen.
 Huomiot: Poutiainen 2022: Pyöreän tervahaudan halkaisija on n. 12 m ja syvyys hieman alle 1 m. Halssi on länteen. Hauta on kaivettu rinteeseen, ei selviä vallejia. Metsäkone on jyrännyt haudan itäreunan. Maasto on kuivaa kangasta. Kohde sijaitsee Nielujärven itäpuolella, n. 800 m Perhontiestä luoteeseen.

Tervahauta

2 KINNULA NIELUKANGAS

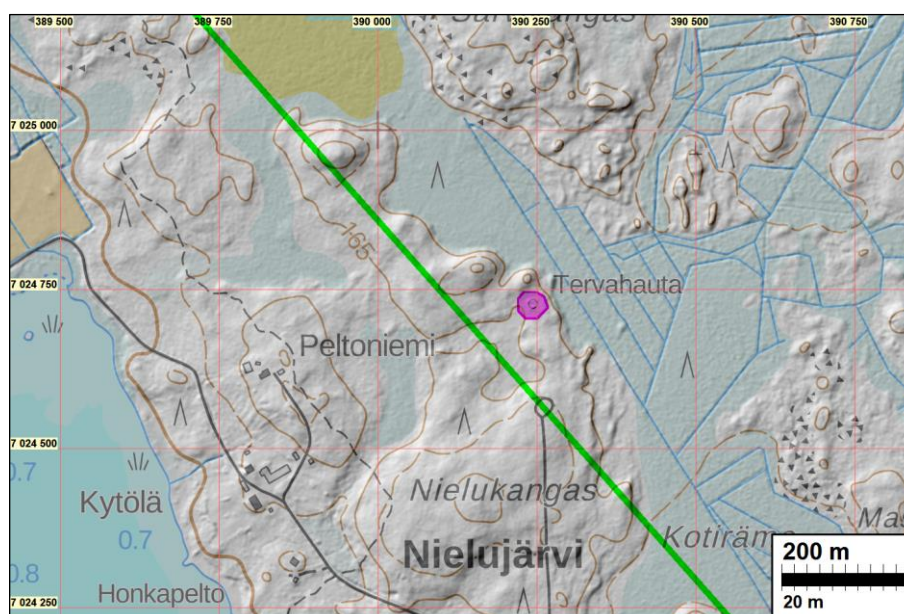
Mjtnnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7024728 E: 390245 Z: 170 ±2 m

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 8,9 km länteen.

Huomiot: Poutiainen 2022: Paikalla on tervahauta, halssi, Halkaisija n. 22 m. Merkitty maastokartalle.

tervahauta

3 KINNULA VARISKANGAS

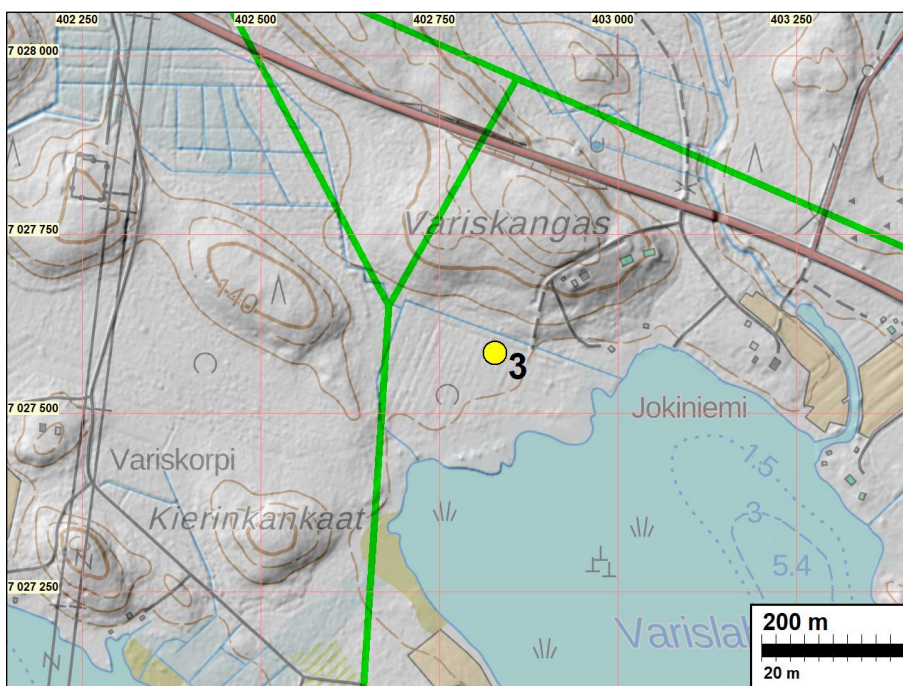
Mjtunnus: 1000004621
 Status: löytöpaikka
 Ajoitus: rautakautinen
 Laji: suksenlöytöpaikka

Koordin: N: 7027584 E: 402828 Z: 170 ±2 m

Tutkijat: Jussila 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 8,9 km länteen.

Huomiot: Jussila 2022: suksenlöytöpaikka suossa. Nyt alue on koivulle istutettua suometsää, maasto on kivikkoista. Sähkönsiirtolinja kulkee noin 160 m löytöpaikan itäpuolella. Linjan kohdalla on kivikkoista ja märkää suometsää, viereinen (länsipuolella) oleva kumpare on varsin kivikkoista hiekkamoreeninimaastoa, jonne näverretyissä koe-kuopissa ei havaittu mitään mainittavaa.

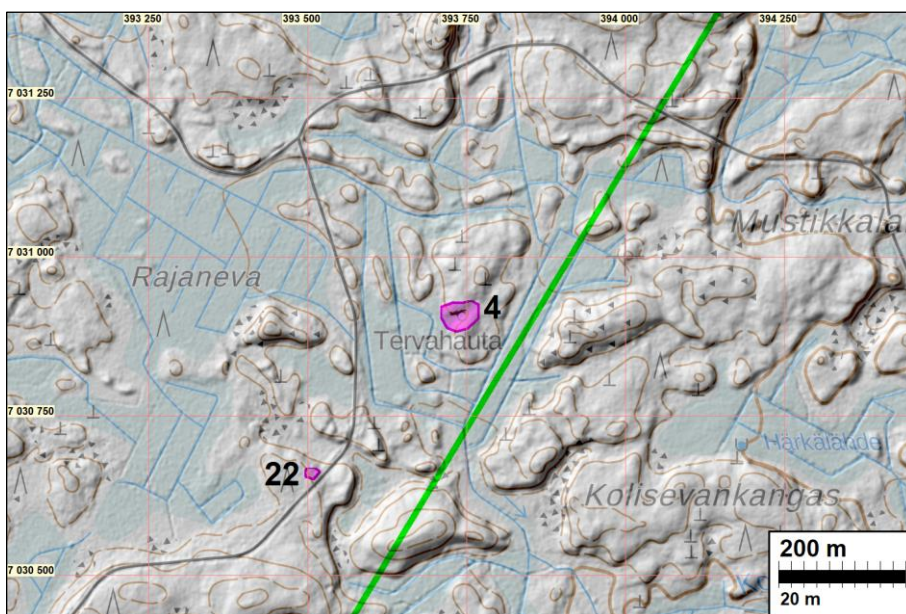
Löytöalueen maastoa linjan länsipuolelta itään.

4 KINNULA RAJANEVA

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7030908 E: 393741

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 5,5 km luoteeseen. Linjalta 100 m.
 Huomiot: Poutiainen 2022: Maastokartalle merkitty tervahauta. ei tarkastettu.

Tervahauta kasvillisuuden peittämänä

5 KINNULA PÖNKÄKANGAS

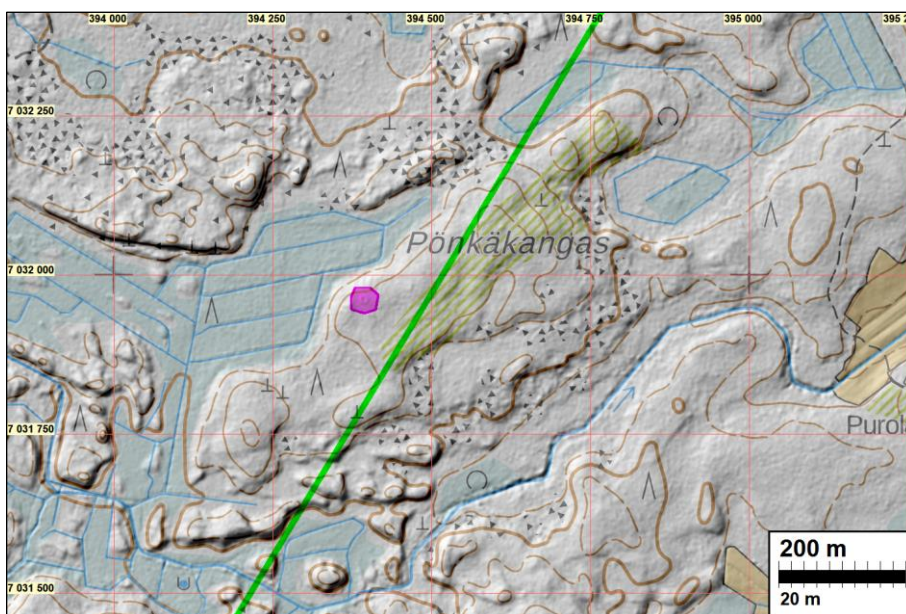
Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7031962 E: 394393

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 5,7 km luoteeseen. Linjalta 70 m.

Huomiot: Poutiainen 2022: Tervahauta on pyöreä. Sen halkaisija on n. 16 m ja syvyys 1,8 m. Maasto on kuivaa kivikkokangasta ja sekametsää. Hauta on kumpareen reunalla ja halssi on itään. Kohde sijaitsee Mustikkanevan itäpuolella, n. 1,5 km Karkausjärvestä luoteeseen

Tervahauta

6 KINNULA VIHTAPURO

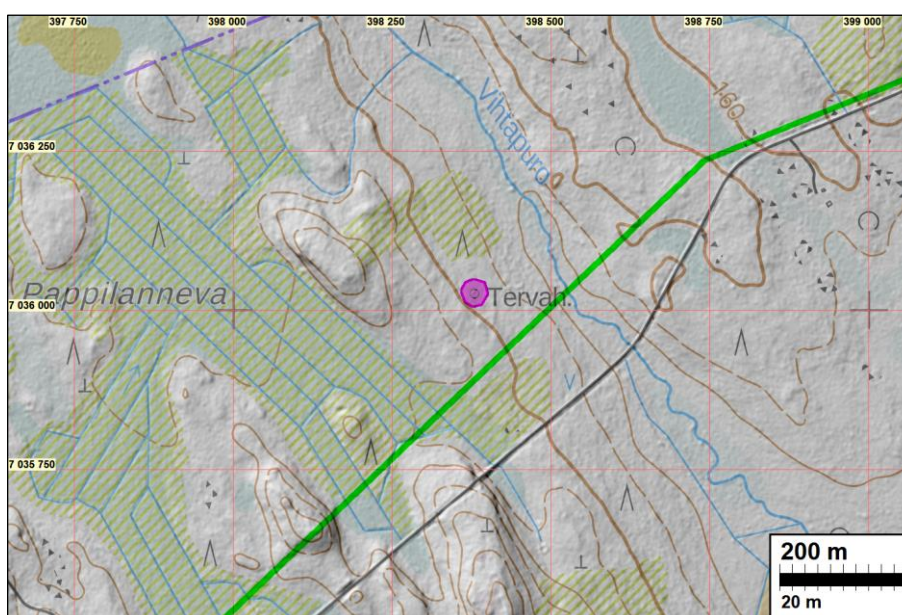
Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7036027 E: 398377

Tutkijat: Jussila 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 8,0 km pohjoiseen. Linjalta 85 m.

Huomiot: Jussila 2022: isohko ehjä tervahauta. Halssi on

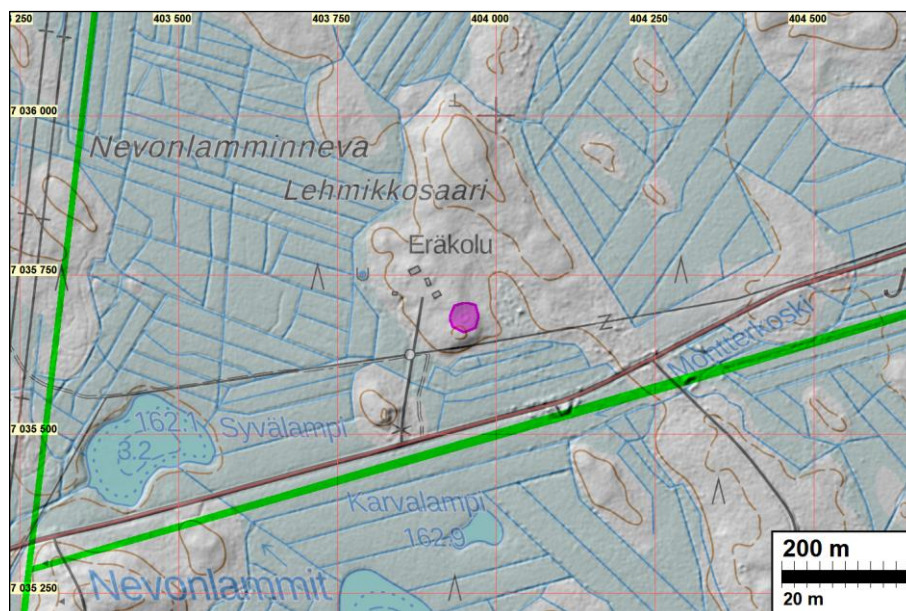
Tervahauta

7 KINNULA ERÄKOLU

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7035686 E: 403949

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 9,4 km koilliseen. Linjalta 180 m
 Huomiot: Ei tarkastettu, lidarhavainto. Hyvin selkeä ja luotettava havainto lidarissa.

+8 KINNULA PAJUSUO

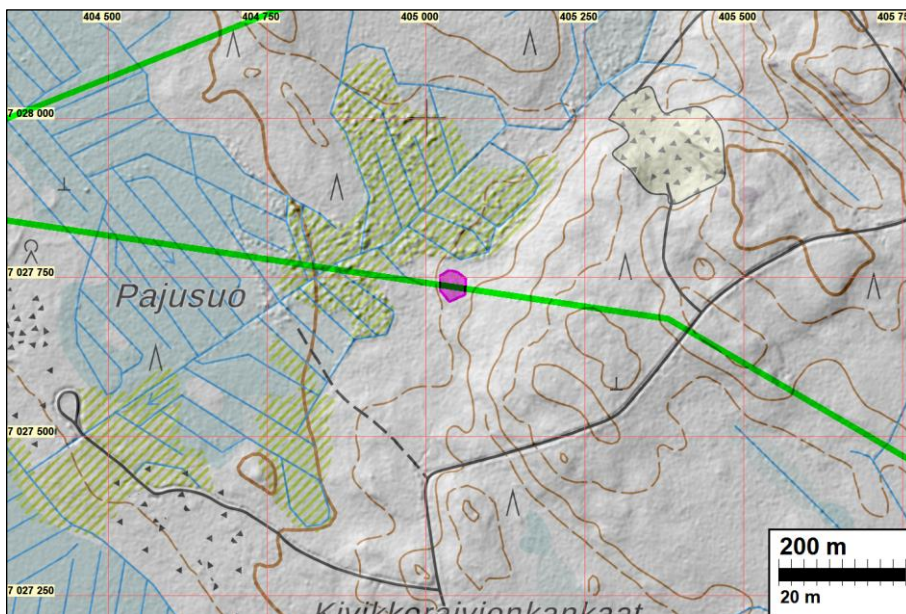
Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7027738 E: 405043

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 6,6 km itään.

Huomiot: Paikalla on tervahauta, halkaisija 15 m. Halssi.

Tervahauta kasvillisuuden peittämänä

9 PERHO TAUSMAA

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

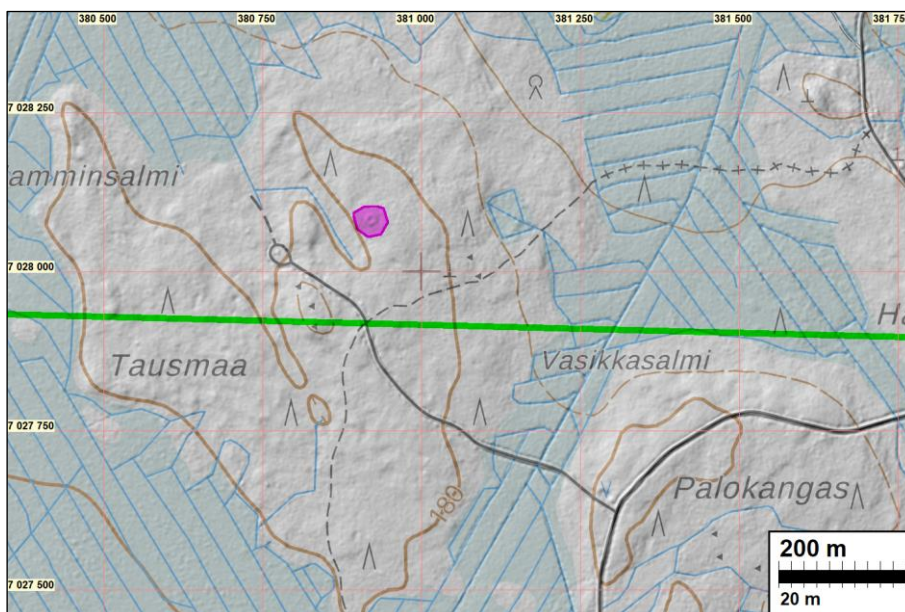
Koordin: N: 7028082 E: 380920 Z: 181 ±2 m

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 19,3 km koilliseen.

Huomiot: Poutiainen 2022: Pyöreän tervahaudan halkaisija on n. 12 m ja syvyys hieman alle 1 m. Halssi on länteen. Hauta on kaivettu rinteeseen, ei selviä vallejia. Metsäkone

on jyrännyt haudan itäreunan. Maasto on kuivaa kangasta. Kohde sijaitsee Nielu-järven itäpuolella, n. 800 m Perhontiestä luoteeseen.

Tervahauta

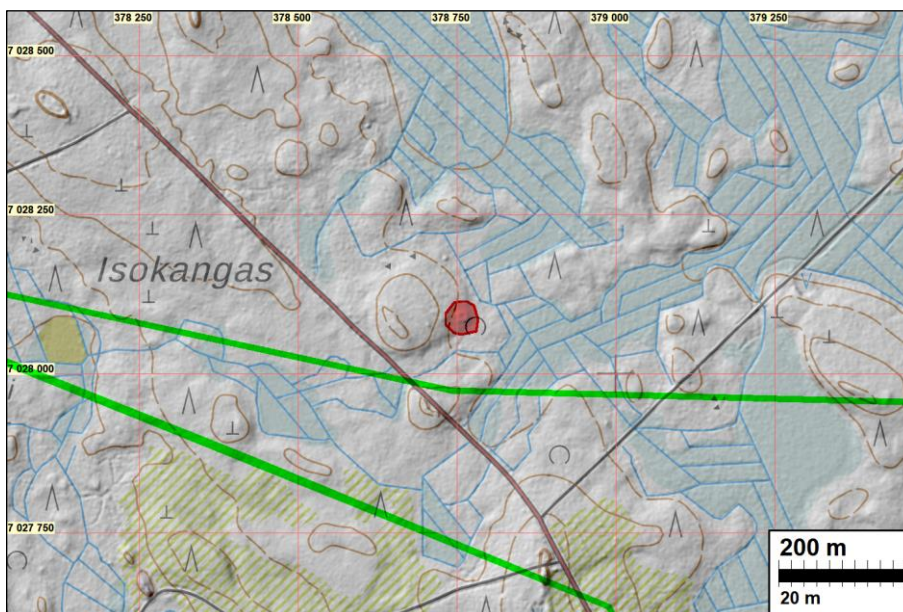
10 PERHO ISOKANGAS

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7028093 E: 378756 Z: 181 ±2 m

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 19,3 km koilliseen. Linjaan 95 m.
 Huomiot: Poutiainen 2022: Pyöreähköön hiilimiilun halkaisija on n. 19 m, syvyys n. 1,5 m. Sen ympärillä on useita pieniä maanottokuoppia. Maasto on sekametsää, maaperä soransekaisista hiekkaa. Kohde sijaitsee Isokankaan kaakkoiskulmalla, Tynnyrisalon-tiestä 120 m koilliseen. N 7028091 E 378759

Tervahauta

11 PERHO HAKOKANGAS

Mjtunnus: 1000040191
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: raja: röykkiö

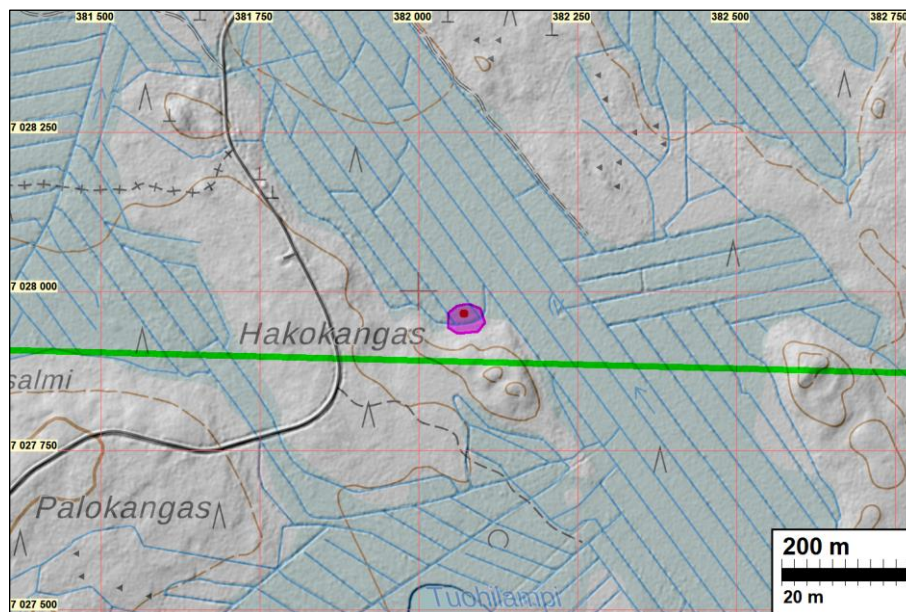
Koordin: N: 7027965 E: 382071 Z: 181 ±2 m

Tutkijat: Schulz H-P 2013 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 19,3 km koilliseen. Linjaan 95 m.
 Huomiot: Muinaisjäännösrekisteri: Soiden ympäröimä kuivahko kivinen kangas, nuorta kasvatusmetsikköä. Kankaan koillislaidalla tasaisella soistuneella alueella on neliönmuotoinen kivipaasi, mitat 1,6 x 1,6 m ja korkeus 0,3 m. Sen päällä on hieman kallistunut n. 30 cm korkea pystykivi. Kivessä ei havaittu numeroa. Rakenne on suurimmaksi osaksi sammalen peittämä. Vuoden 1934 metsätalouuskartalla on ko. kohdassa valtionmaan ja Salamanjärven kylän rajalla. taitekohta. Kyseessä on to-

dennäköisesti Isonjaon aikainen Salamanjärven kylän rajamerkki. Alue on nykyään kokonaan valtionmaata.

Poutiainen 2022: rajamerkki ja paikka aiemman kuvauksen mukainen.

12 PERHO HANHILAMMENNEVA

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

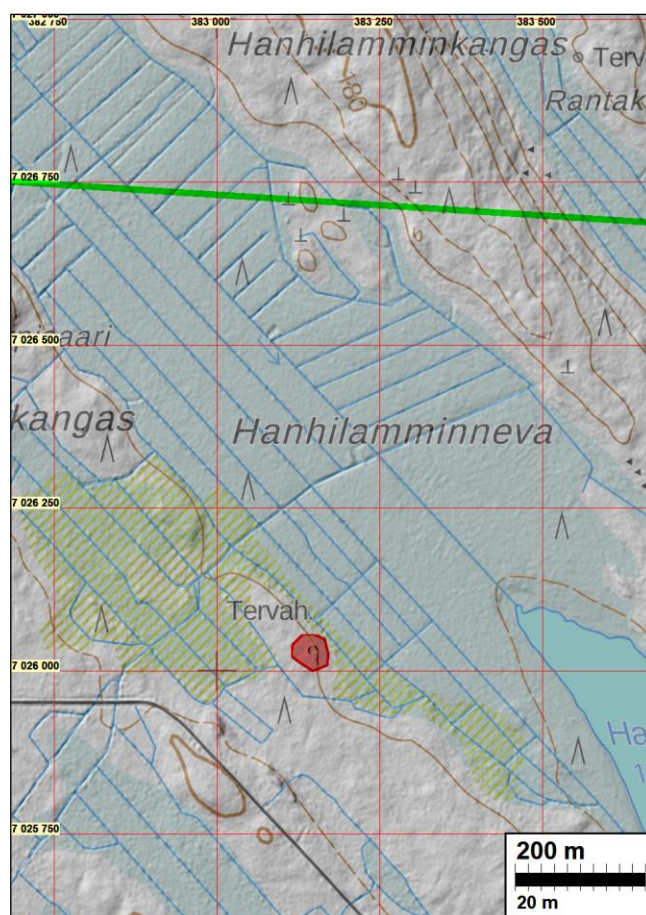
Koordin: N: 7026033 E: 383147

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 19,1 km koilliseen. Linjaan 180 m.

Huomiot: Poutiainen 2022: Tervahauta on pyöreä ja siinä on paksut vallit, halkaisija n. 24 m, syvyys n. 1 m. Halssi on länteen. Maasto on kivikkoista mäntykangasta. Kohde sijaitsee Tuohilamminkankaan itäosan keskivaiheilla, n. 2 km Salamajärvestä koilliseen.

Tervahaudan halssi

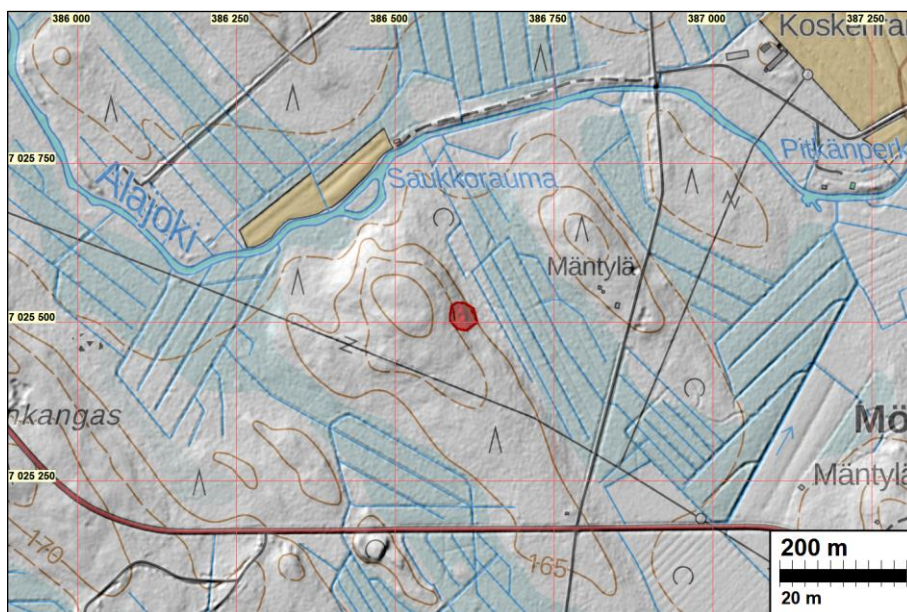
13 PERHO SAUKKORAUMA

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7025511 E: 386605

Tutkijat: Poutiainen 2022 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 21,3 km koilliseen. Linjaan 60 m. - linja hylätty
 Huomiot: Poutiainen 2022: Pyöreähkön tervahaudan halkaisija on n.18 m. Hauta on matala, n. 0,5 m syvä, ja se erottui heinikossa heikosti. Halssi on etelään. Hauta on hakkuualueen reunassa, jossa kasvaa katajia ja nuoria kuusia. Maasto on muutoin soistuvaa kivikkokangasta. Kohde sijaitsee Alajoen eteläpuolella, Mökäläntiestä va-
 jaat 400 m pohjoiseen.

Tervahauta

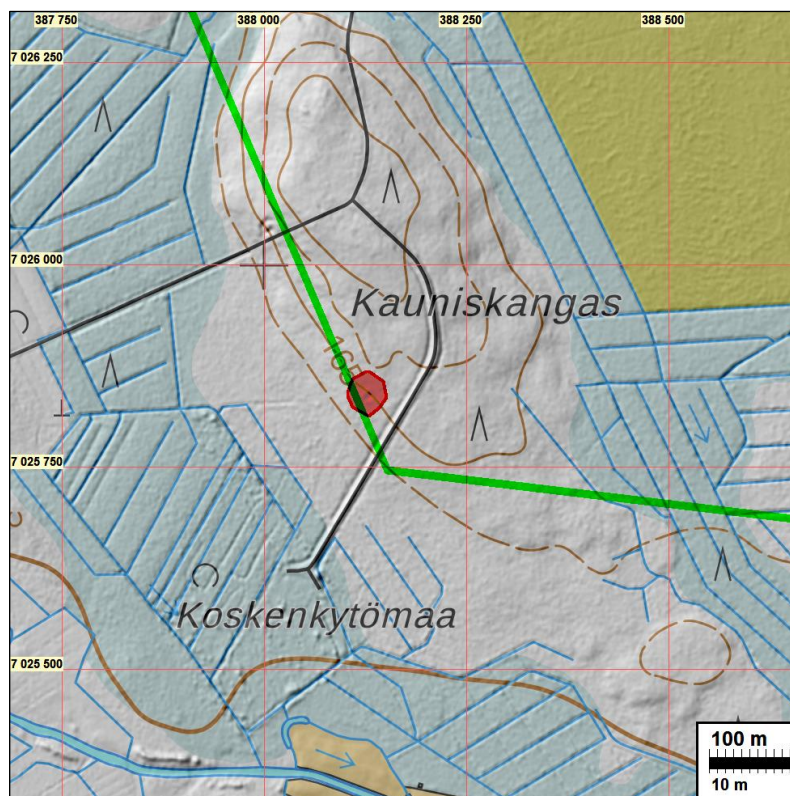
14 PERHO KAUNISKANGAS

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7025835 E: 388130

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 22,7 km koilliseen.
 Huomiot: Paikalla on tervahauta, halkaisija n. 15 m. Leveä valli ja ojat ympärillä. Halssi. Viereissä kuoppia joissa romua mm. autonrengas.

Tervahauta

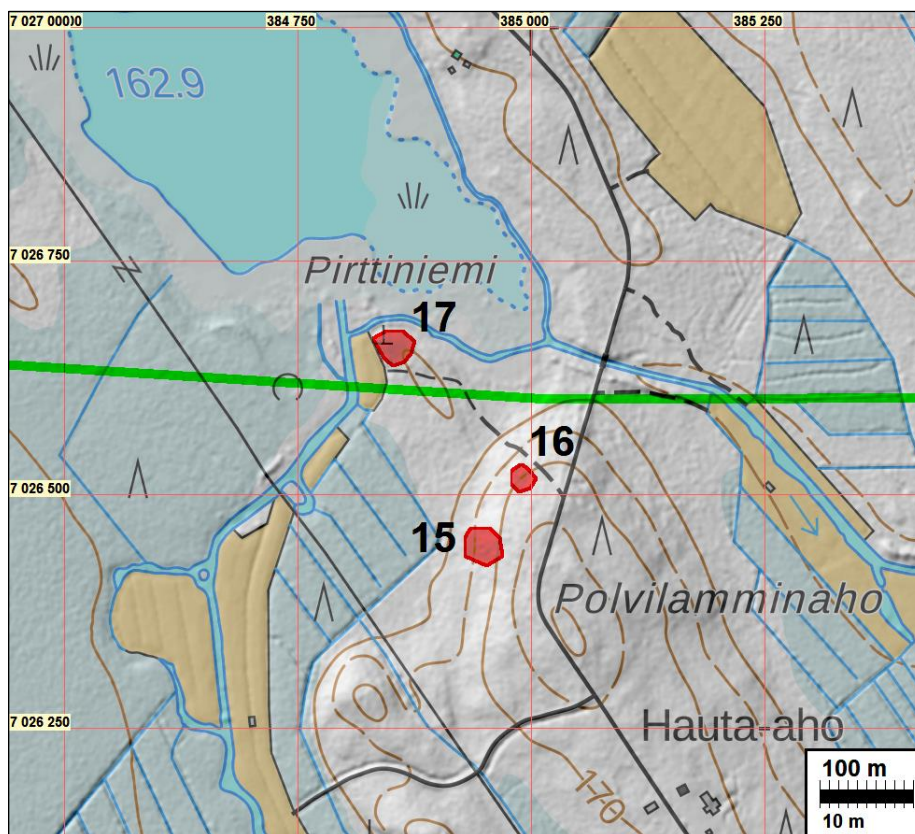
15 PERHO POLVILAMMINAHO 1

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7026446 E: 384948

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 20,7 km koilliseen.
 Huomiot: Paikalla on tervahauta, halkaisija n. 15 m, halssi.

Tervahauta

16 PERHO POLVILAMMINAHO 2

Mj tunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7026518 E: 384992

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 20,8 km koilliseen.
 Huomiot: Paikalla on tervahaudan jäännös, halkaisija n. 12 m, halssi. Pohjoissivu on poistettu.

Kartta edellisellä sivulla kohteen 15 yhteydessä.

Tervahauta

17 PERHO POLVILAMPI PIRTINIEMI

Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: pirtti

Koordin: N: 7026661 E: 384850

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 20,8 km koilliseen.

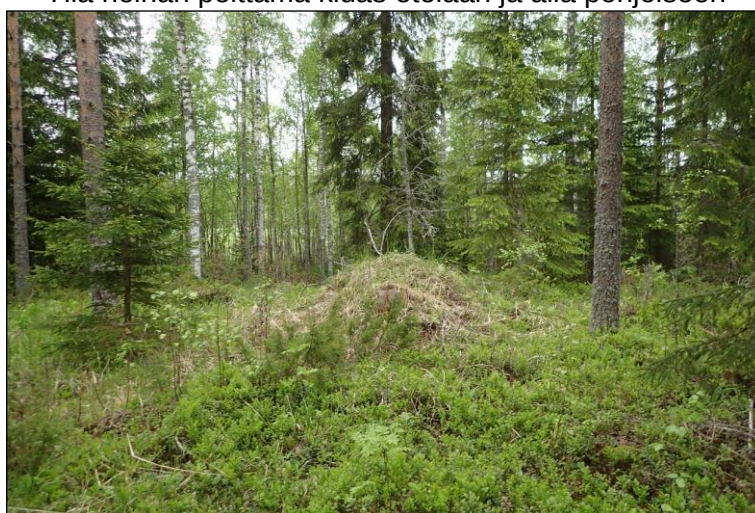
Huomiot: Jokivarressa, oletettavasti entisessä järvenrannassa (Polvilampea lienee hieman laskettu) on ympäristöstä korkeammalle kohoava kapea harjanne, jonka luoteiskärjessä on palaneista kivistä koostuva kiukaan jäännös, kooltaan 2 x 1,7 m ja noin 0,8 m korkea. Jäännös on heinän ja kasvillisuuden peitossa. Tiiltä ei paikalla ole, mutta kivet kyllä hyvin palaneen näköisiä. Maaperä vieressä on kohtalaisen kivistä (pien-tä kiveä) hiekkamoreenia. Jokiranta hyvin kivikkoinen luoteessa ja koillisessa. Lännessä alavaa ja märkää niittyä kaakossa maasto hieman nousee ja muuttuu kiviseksi. Kiukaan koillispuolella n. 12 m etäisyydellä on rannassa isompi lohkarie. Paikan nimi maastokartalla on Pirttiniemi. Vanhoilla peruskartoilla ja 1800-luvun pirttjänkartalla alueelle ei ole merkitty mitään. Kyse lienee varhaisen maanviljelyasutuksen pioneeriaikainen pirtti tai sitä edeltänyt eräsijan pirtti. Oletettavasti se on 1800 luvun alkupuolta vanhempi. Ympäristö on ehjä ja pirtinpaikka vaikuttaa sen käyttöä myöhemmin kajoamattomalta.

Paikka on siis vesireitin varressa, joka alkaa lännessä Elämäinen (latvajärvi) ja Salamajärvestä ja kulkee sieltä itään Polvilammen kautta Kinnulan Jäppäjärville ja edelleen Kivijärveen.

Kartta kohteen 15 yhteydessä.

Yllä heinän peittämä kiuas etelään ja alla pohjoiseen

Kiukaan kupeessa on järeä kanto. Alla pohjoiseen

18 PERHO ORISLAMMINKANGAS

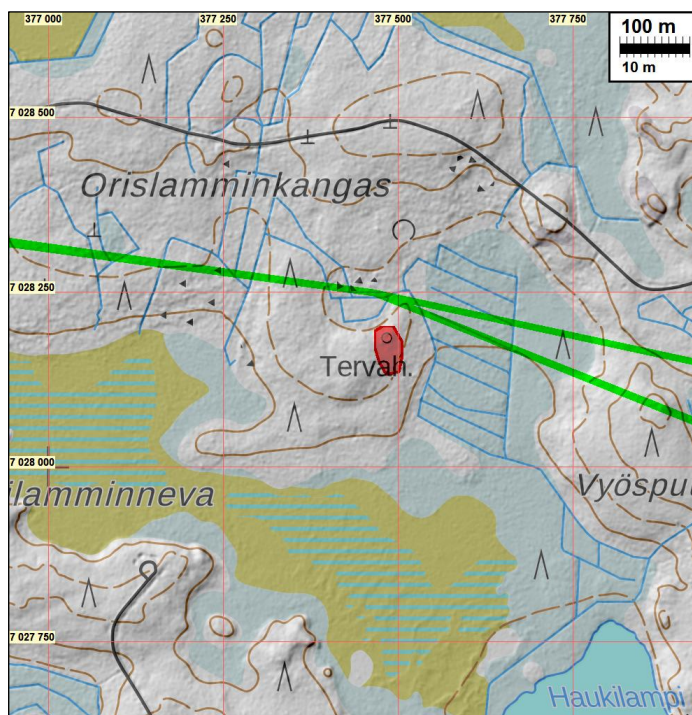
Mjtunnus: uusi
 Status: kiinteä muinaisjäännös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta ja -pirtti

Koordin: N: 7028184 E: 377481

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 17,7 km pohjoiseen.

Huomiot: Paikalla on tervahauta (kohteen koordinaatit), leveävallinen, halkaisia n. 18 m. Se eteläpuolella 24 m on kiukaan raunio (N 7028154 E 377490), kooltaan 2,3 x 2 m palaneiden kivien kasa, nyt sammaleen peitossa.

Tervahauta ja tervapirtin kiuas, jota Sepänmaa tutkii (alla)

19 PERHO HAUKEISTEN HAUTAKANGAS

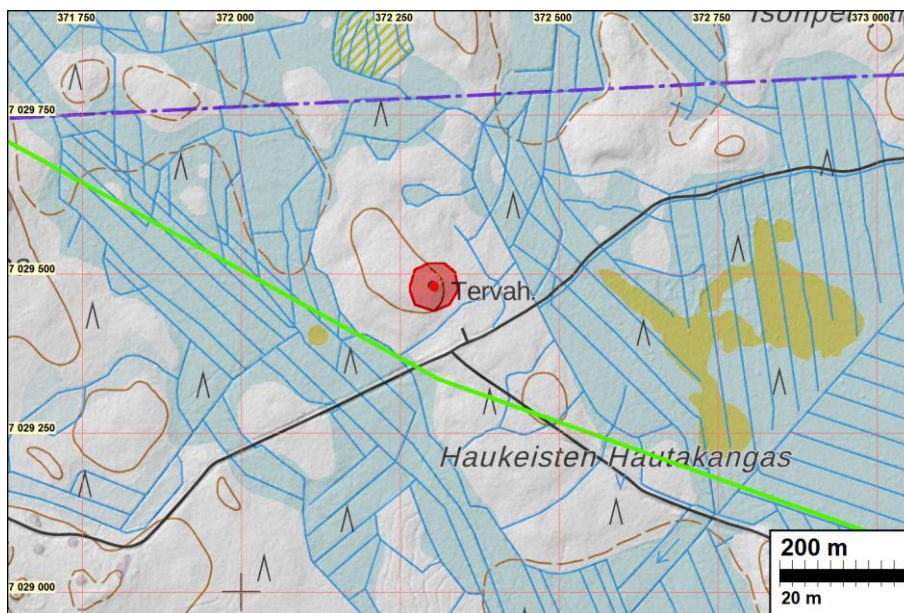
Mjtunnus: 1000039309
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7029480 E: 372304

Tutkijat: Schulz H-P 2013 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 17,5 km pohjoiseen.
 Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Paikalla on iso tervahauta, jolla on kolme vallia; halkaisijat 24 m, 20 m ja 14 m. Kuopan läpimitta on 12 m ja syvyys 0,9 m. Halssi suuntautuu itään, pituus 6 m ja syvyys 2,2 m. Vallin päällä kasvaa nuorta puustoa, kuoppa on heinän peittämä.

Jussila ja Sepänmaa 2023: paikkaa ei tarkastettu lainkaan.

20 PERHO ISOKANGAS

Mjtunnus: 1000039445
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

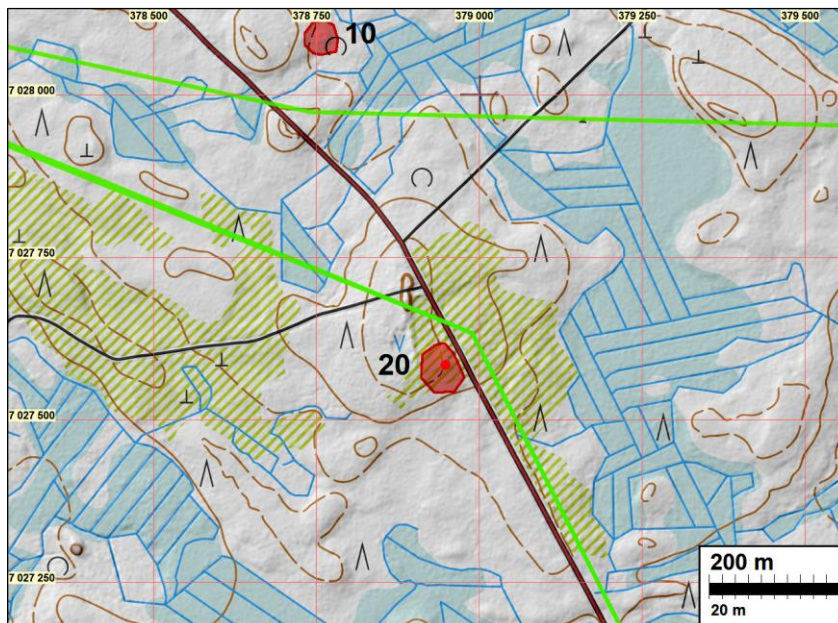
Koordin: N: 7027584 E: 378948

Tutkijat: Schulz H-P 2013 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 17,8 km koilliseen.
 Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Tervahauta sijaitsee kankaan laella. Haudan läpimitta valli mukaan lukien on 18 m, kuopan läpimitta 13 m ja syvyys 0,8 m. Halssi suun-

tautuu etelään, pituus 7 m ja syvyys 1,6 m, sortunut. Haudan itäreuna on hieman vaurioitunut maanmuokkauksessa.

Jussila & al. 2023: paikka ei tarkastettu lähemmin, tieltä katsottuna vaikutti olevan kunnossa hakkuuaukealla

21 PERHO TUOHILAMMINKANGAS

Mjtunnus: 1000039449
 Status: kiinteä muinaisjäänös (sm)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

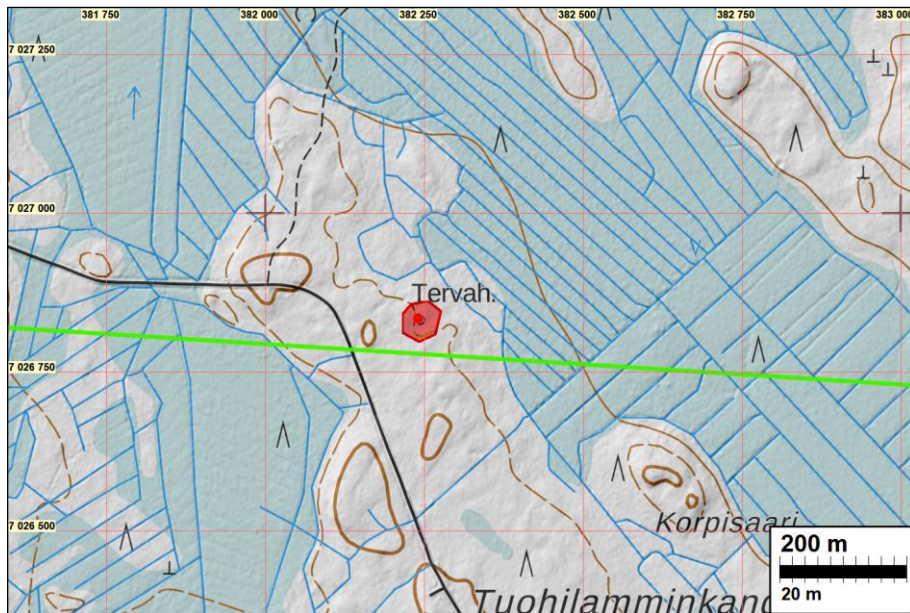
Koordin: N: 7026834 E: 382240

Tutkijat: Schulz H-P 2013 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Perhon kirkosta 17,8 km koilliseen.

Huomiot: Muinaisjäänösrekisteri: Tervahauta sijaitsee soraharjanteen rinteellä. Haudan läpimitta valli mukaan lukien on 12 m, kuopan läpimitta 7 m ja syvyys 0,7 m. Halssi on sortunut, pituus 2,5 m. Haudan päällä kasvaa nuoria lehtipuita.

Jussila & al 2023: paikkaa ei lähemmin tarkastettu, kauempaa katsottuna alue vaikutti olevan ennallaan eikä mitään uhkaavaa erottunut.

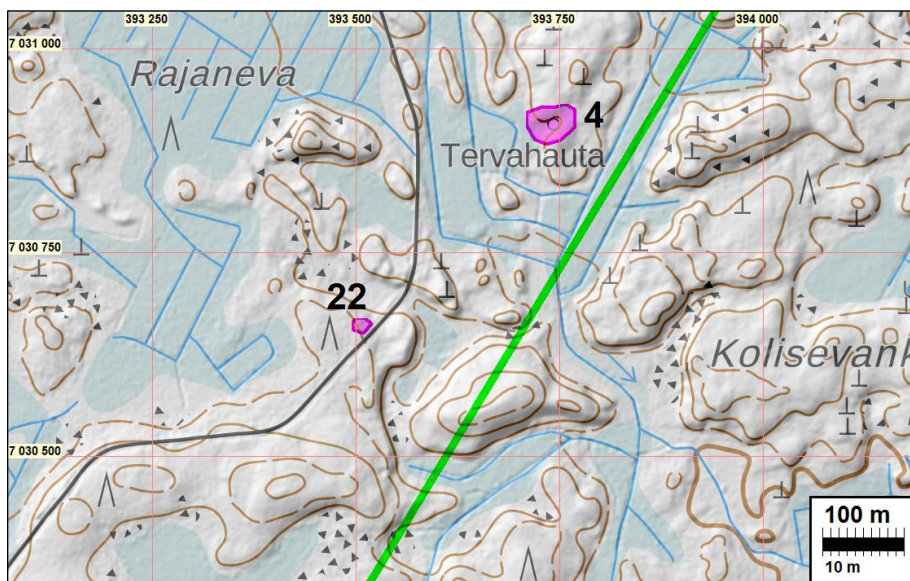
22 KINNULA RAJANEVA 2

Mjtunnus: uusi
 Status: muu kulttuuriperintökohde (s)
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Koordin: N: 7030660 E: 393506

Tutkijat: Jussila ja Sepänmaa 2023 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Kinnulan kirkosta 5,6 km luoteeseen.
 Huomiot: Paikalla on tervahauta, halkk 12 m halssi pohjoispuolen purolaaksoon.

Tervahauta
